

Motion till riksdagen 2019/20:3067

av **Johan Forssell m.fl. (M)**

Förstärkta åtgärder mot terrorism

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straffskalor för brott inom terrorismområdet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att deltagande i terrororganisationers verksamhet bör kriminaliseras och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett breddat förbud som innebär att även deltagande i andra inhemska våldsbejakande organisationers verksamhet bör vara brottsligt och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hemlig rumsavlyssning ska vara möjlig vid grova brott med terrorkoppling och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt få en utökad reglering av datalagring på plats och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyndsamt införa en möjlighet till hemlig dataavläsning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nivån bör sänkas för när hemliga tvångsmedel får användas enligt lagen om preventiva tvångsmedel och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införa ett straffansvar för den som publikt publicerar en bild eller ett budskap som ger stöd åt en terrororganisation och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbjuda anskaffande och innehav av terroristbrottsinstruktioner och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny typ av nationell samordningsfunktion bör införas i syfte att stärka samordningen mellan polisen, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket i ärenden som rör terrorism och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ordning som innebär att personer som är medborgare i andra länder och som kan befaras begå terroristbrott utvisas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta åtgärder i syfte att stävja missbruket av pass och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att missbruk av pass, främlingspass och resedokument vid inresa alltid bör bedömas som grovt missbruk av urkund och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att system med automatiska gränskontroller i Sverige bör undersökas och att arbetet bör ges hög prioritet och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare ska tas fram och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över sekretesslagstiftningen så att fler aktörer ska kunna förhindra brott i större utsträckning än i dag och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av regelverket för utländsk finansiering av svenska trossamfund och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ett svenskt medborgarskap ska kunna återkallas, bl.a. i fall då någon med dubbelt medborgarskap har begått ett terroristbrott, och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Utvecklingen i Europa och attacken på Drottninggatan i april 2017 visar att terrorhotet är reellt. Den svenska terrorhotnivån är fortsatt förhöjd och det finns en risk för ytterligare attentat i Sverige. Antalet extremister i Sverige har ökat på senare år. Idag finns det omkring 3 000 så kallade hotaktörer i våldsbejakande extremistmiljöer i Sverige, enligt Säkerhetspolisen. Av dessa är drygt 2 000 individer våldsbejakande islamistiska extremister, medan övriga individer finns inom vitmaktmiljön och autonoma miljöer. Den här relativt nya lägesbilden kräver politiska prioriteringar och satsningar som gör att Säkerhetspolisen har de resurser och befogenheter som krävs för att hantera så pass många våldsbejakande extremister. Det behövs fler och förstärkta åtgärder i kampen mot terrorismen. Sverige ska ha ett väl rustat rättsväsende som säkerställer att de som planerar, utför och lämnar stöd till terrorism ska upptäckas, stoppas och bestraffas.

Straffen för brott inom terrorismområdet

I dag framstår straffnivåerna för vissa brott inom terrorismområdet, dvs. de straffnivåer som straffskalorna omfattar, som orimligt låga. Straffskalorna kan inte sägas spegla brottens allvar. Dessutom skulle förändrade straffnivåer även öka förutsättningarna att använda hemliga tvångsmedel och därmed förbättra förutsättningarna för att brotten ska kunna klaras upp. Vi anser att straffen bör skärpas väsentligt för exempelvis följande brott inom terrorismområdet: offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering till terroristbrott, utbildning till terroristbrott, finansiering av terroristbrott och resor i

terrorismsyfte. När det gäller dessa brott bör spannet för straffnivåerna omfatta från fängelse i sex månader till fängelse i fyra år i stället för, som i dag, från fängelse i 14 dagar till fängelse i två år.

Vi vill även se en höjning av straffnivåerna för grova brott. Är brotten grova bör det dömas till fängelse i lägst två år och högst tio år, i stället för fängelse i lägst sex månader och högst sex år som gäller i dag. Detta skulle också innebära ett närmande till straffnivåerna i motsvarande lagstiftning i andra jämförbara länder. Regeringen bör därför ta fram förslag i syfte att skärpa straffen för vissa brott inom terrorismområdet, såsom offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering till terroristbrott, utbildning till terroristbrott, finansiering av terroristbrott och resor i terrorismsyfte.

Kriminalisera deltagande i terroristorganisationers verksamhet

Den som deltar i terroristorganisationer medverkar till att underlätta och sprida terrorism. Deltagande i terroristorganisationers verksamhet bör därför kriminaliseras.

Regeringen lade i vintras fram ett förslag om att kriminalisera deltagande i en terroristorganisation. Lagrådet avstyrkte förslaget och regeringen har därefter aviserat att den enbart avser att lägga fram ett förslag om kriminalisering av samröre med terroristorganisation. En sådan lagstiftning träffar få fall och innebär en begränsad utvidgning av det kriminaliserade området. Det som verkligen behövs och som vi krävt länge är en kriminalisering av deltagande i en terroristorganisation. En utredning för att få till stånd en sådan lagstiftning måste omedelbart tillsättas. Det är angeläget att en möjlighet till kriminalisering av deltagande i en terroristorganisation kommer på plats skyndsamt.

Ett sådant förbud bör även ta sikte på att det även ska vara brottsligt att delta i andra inhemska våldsbejakande organisationers verksamhet. Kravet på att det ska röra sig om en våldsbejakande organisation innebär att det måste röra sig om en sammanslutning av personer som begår allvarlig brottslighet – det handlar i princip om allvarliga hot eller våld mot andra personer. Endast den som deltar i en sådan organisations verksamhet kommer att omfattas av förbudet och därmed kunna dömas för brott. Det ska alltså krävas ett deltagande som tar sig uttryck i någon form av aktivt handlande. Det kan till exempel handla om att sprida information, värva, utbilda eller samla in pengar för organisationens räkning. Det kommer alltså inte vara tillräckligt att endast lyssna på ett tal eller närvara vid något annat arrangemang av en våldsbejakande organisation.

Ökade möjligheter att använda hemliga tvångsmedel, datalagring, hemlig dataavläsning m.m.

Allvarliga fall av brott med terrorkoppling, det vill säga de brott som bedöms som grova, bör kunna aktualisera hemlig rumsavlyssning trots att minimistraflet för dessa brott är lägre än fyra års fängelse, vilket normalt är det minimistraflet som krävs för hemlig rumsavlyssning. Med brott med terrorkoppling avses offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering till terroristbrott, utbildning till terroristbrott, finansiering av terroristbrott och resor i terrorismsyfte. Svårigheterna att utreda brott av dessa slag i kombination med det starka intresset av att de beivras gör det motiverat att frångå huvudregeln om fyra års minimistraflet.

Den 1 oktober 2019 trädde ny lagstiftning i kraft som reglerar de brottsbekämpande myndigheternas tillgång till datalagrade teleuppgifter. Just tillgången till data är ett av

Säkerhetspolisens viktigaste verktyg i arbetet med att upptäcka och förhindra terrorbrott och andra allvarliga brott. Det är betydelsefullt att vi till slut fått på plats en ny lagstiftning som är förenlig med EU-rätten och som teleoperatörerna har att följa. Det är dock en stor brist att regeringen inte föreslagit en mer långtgående möjlighet till datalagring med koppling till nationell säkerhet, dvs. med avseende på Säkerhetspolisens verksamhet. Det öppnas i EU- domen från december 2016 uttryckligen upp för mer tillåtande nationella regler på detta område. Vi vill därför utöka lagstiftningens omfattning på ett sätt som ger mer långtgående möjligheter till datalagring med koppling till nationell säkerhet.

Vår uppfattning är att den lagstiftning som trätt i kraft rent generellt är för snäv utifrån datalagringens stora betydelse för att upptäcka, förhindra, bekämpa, utreda och lagföra brott. Tidsgränserna är till exempel för snävt tilltagna med endast två månaders lagringstid för lokaliseringssuppgifter. Frågan om datalagringens omfattning bör genomgå en ny översyn med målet att datalagringen ska utökas. Det är också viktigt att säkerställa att ett särskilt format för överlämnande av datalagrade uppgifter från teleoperatörerna till de brottsbekämpande myndigheterna införs. Det är angeläget att den nya regleringen löser frågan om tillgång till och hantering av datalagrade uppgifter på ett tillfredsställande sätt.

Säkerhetspolisen bör också få tillgång till hemlig dataavläsning, vilket innebär möjligheter att läsa krypterad datatrafik för att kunna säkra bevisning mot personer som gör sig skyldiga till terrorismrelaterad brottslighet. En utredning har presenterats men ännu saknas konkreta förslag i riksdagen från regeringen, trots bred politisk enighet om behovet. Utöver detta måste de brottsbekämpande myndigheterna snarast få möjlighet att på egen hand besluta om kameraövervakning utan att gå omvägen via ett omständligt och byråkratiskt ansökningsförfarande. Även i denna fråga har regeringen varit passiv trots att behovet är uppenbart här och nu.

En särskild del av tvångsmedelslagstiftningen är lagstiftningen om s.k. preventiva tvångsmedel som tillåter användningen av hemliga tvångsmedel för att förebygga och förhindra allvarliga brott. De nu aktuella reglerna finns i lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Möjligheten att använda detta regelverk aktualiseras innan det finns förutsättningar att inleda förundersökning. Om det finns förutsättningar att inleda förundersökning ska i stället tvångsmedelsbestämmelserna i rättegångsbalken tillämpas. Möjligheterna att använda lagstiftningen om preventiva tvångsmedel för att exempelvis förebygga terrorbrott bör ökas. Det bör vara tillräckligt att det föreligger en risk för de allvarliga brott som anges i lagstiftningen för att den ska kunna tillämpas. På så sätt kommer möjligheten till hemlig teleavlyssning och hemlig kameraövervakning i syfte att stoppa t.ex. terrorattentat att öka. Kravet på att åtgärden ska vara av synnerlig vikt för att förhindra brottsligheten bör dessutom förändras så att det räcker att en åtgärd kan vara av vikt för att förhindra brott, t.ex. ett terrorattentat. Slutligen bör en möjlighet att också besluta om hemlig rumsavlyssning inkluderas i lagstiftningen.

Publiceringar och terroristbrottsinstruktioner

För att mer effektivt kunna motverka terrorism är åtgärder som försvårar spridandet av terroristpropaganda och innehavet eller anskaffandet av terroristbrottsinstruktioner viktiga. Ett straffansvar för den som publikt publicerar en bild eller ett budskap som ger

stöd åt en terrororganisation bör därför införas. Det kan exempelvis handla om publiceringar i sociala medier som syftar till att sprida propaganda för att visa sitt stöd.

Det bör också vara förbjudet att anskaffa eller inneha terroristbrottsinstruktioner. Det kräver ett särskilt straffansvar för den som anskaffar eller innehar information som kan användas vid terrorbrott. Det kan till exempel handla om filmer där det redogörs för hur en viss sprängplanering sätts samman eller andra typer av instruktioner för hur terroristbrott kan genomföras.

Bättre samordning mot terroristbrottslighet

En ny typ av nationell samordningsfunktion bör införas i syfte att stärka samordningen mellan polisen, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket i ärenden som rör terrorism. I första hand ska uppgiften vara att driva på och se till att relevant lagstiftning används för att bland annat säkerställa att potentiella terrorister inte erhåller uppehållstillstånd eller medborgarskap och att tidigare meddelade uppehållstillstånd återkallas. Det handlar också om att säkerställa att rutiner för effektivt informationsutbyte mellan myndigheterna finns och följs.

Lagen om särskild utlänningskontroll ska kunna tillämpas i fler fall än idag

Enligt lagen om särskild utlänningskontroll får en utländsk medborgare utvisas ur landet om det är särskilt påkallat av hänsyn till rikets säkerhet eller om det med hänsyn till vad som annars är känt kan befaras att han eller hon kommer att begå eller medverka till terroristbrott eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott. Om beslut om utvisning fattas enligt denna lag finns flera möjligheter till tvångsmedel som förvar och förordnande om anmälningsplikt. I dag tillämpas denna lag endast ett fåtal gånger per år. Lagstiftningen och dess tillämpning måste analyseras i syfte att åstadkomma en ordning som innebär att personer som är medborgare i andra länder och som kan befaras begå terroristbrott utvisas. Om utvisning inte är möjligt på grund av verkställighets hinder bör andra åtgärder bli aktuella. En översyn av lagen pågår för närvarande. Det är angeläget att regeringen när översynen är klar skyndsamt återkommer till riksdagen med förändrad lagstiftning.

Missbruk av pass

De åtgärder som vidtagits på området i Sverige, däribland den nya lagstiftning som trädde i kraft i april 2016, har inte varit tillräckliga. Vi vill därför se ytterligare skärpta åtgärder i syfte att stävja missbruket av pass. Passets status som värdehandling måste återupprättas.

Ett pass är en handling som bör omgärdas av ett särskilt skydd mot missbruk. För missbruk av urkund döms i dag till böter eller fängelse i högst sex månader. Är brottet grovt utdöms fängelse i högst två år. Av rättspraxis framgår dock att missbruk av pass vid inresa till landet inte per automatik bedöms som grovt missbruk av urkund. Det krävs försvårande omständigheter. Det vill vi ändra på. Missbruk av pass vid inresa bör alltid bedömas som grovt missbruk av urkund. Detsamma gäller missbruk av främlingspass och av resedokument vid inresa.

Automatiska gränskontroller för säkrare gränser

Genom automatisk gränskontroll kan värdering av äktheten i ett pass ske genom självbetjäning och identiteten kan kontrolleras genom bland annat ansiktigenkänning. Detta tekniska stöd ger bättre förutsättningar för att kontrollera resenärer vid gränsen och ökar möjligheten att upptäcka missbruk genom så kallad lookalikeanvändning av pass. Automatisk gränskontroll finns i flera länder i vår närhet, däribland Tyskland och Finland. Frågan om ett eventuellt införande av automatiska gränskontroller i Sverige har diskuterats under lång tid, men utan att det har lett till ett faktiskt införande.

Hanteringen av återvändare

Ungefär 300 personer bedöms sedan år 2012 ha rest från Sverige för att ansluta sig till våldsbejakande islamistiska grupperingar i Syrien och Irak. Av dessa 300 personer har omkring 150 personer återvänt till Sverige. Vi vill att nationella riktlinjer för att hantera så kallade återvändare ska tas fram. En utgångspunkt är att lagföring av alla former av brottslighet ska ske och att denna ambition alltid ska komma först. Säkerhetspolisen bör få möjlighet att kalla varje person som rest för att ansluta sig till en terroristorganisation till förhör. Detta till skillnad från i dag när det krävs att det pågår en förundersökning kring ett brott där den som återvänt figurerar i utredningen. I annat fall kan den som återvänder från till exempel IS-konfliktområden själv välja att träffa Säpo eller inte. Det innebär att såväl bevisning som underrättelseinformation riskerar att gå förlorad.

Även sekretesslagstiftningen bör ses över. Relevant information ska kunna delas mellan olika aktörer i syfte att förebygga och förhindra brott i större utsträckning än i dag. Om exempelvis kommuner ska kunna motarbeta att människor radikaliserar måste de kunna få del av vissa uppgifter från polisen och Säpo.

Utländsk finansiering av svenska trossamfund

I många fall finns en direkt koppling mellan våldsbejakande extremister och en religiös förening eller ett samfund där det predikas hat och radikala idéer. Dessa föreningar och samfund bärs i vissa fall upp av offentliga skattemedel. Det är fel. Den organisation eller sammanslutning som inte respekterar samhällets grundläggande värderingar, såsom alla människors lika värde och det demokratiska styrelseskicket, ska inte uppbära allmänna medel. Här behöver samhället vara mycket tydligare.

Sverige behöver dessutom sätta ljuset på den externa finansiering, ibland från andra stater, som sker av vissa religiösa föreningar och samfund i dag, särskilt när den sker i syfte att sprida extrema tolkningar som bidrar till radikaliserings och hat i vårt samhälle. En religiös idé som manar till våldshandlingar och lockar personer att begå terroråd måste motarbetas med samhällets fulla kraft.

Vi anser att lagstiftningen kring utländsk finansiering av trossamfund ska ses över, så att möjligheterna att sprida extremistiska ideologier med antidemokratiska förtecken till Sverige begränsas.

Möjlighet att återkalla medborgarskap i vissa fall

I dag saknas regler i Sverige som innebär att ett svenskt medborgarskap ska kunna återkallas bland annat i fall då någon begått ett brott som är till allvarlig skada för

statens vitala intressen, till exempel terroristbrott. Detta skiljer oss från länder som Tyskland, Danmark och Finland. Det finns skäl att ändra på det även i Sverige. Till exempel bör den som har dubbelt medborgarskap och som har begått terrorbrott kunna få sitt svenska medborgarskap återkallat. Båda dessa förslag ligger inom ramen för vad som är tillåtet enligt folkrätten.

Johan Forssell (M)

Magdalena Schröder (M)

Mikael Damsgaard (M)

Ellen Juntti (M)

Sten Bergheden (M)